

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Камен Димитров Петров

УНСС - град София, факултет „Управление и администрация“

Научна специалност „Народно стопанство (Геоикономика и регионално развитие)“

Относно: Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 4.4 Науки за земята (**Икономическа и социална география, регионално и локално развитие**)

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД-38-116-18.02.2022 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Автор на дисертационния труд: **Ирена Митева Илиева-Иванова**

Тема на дисертационния труд: **„ТЕЛЕКОМУНИКАЦИИТЕ КАТО ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕ НА РУРАЛНИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ“**

1. Обща информация за докторанта.

Ирена Митева Илиева-Иванова е родена на **10.03.1983** г. през 2007 и 2008 година е завършила Св. Св. Кирил и Методий – град Велико Търново, съответно бакалавърска и магистърска степен, а през 2017 година магистърска степен в СУ „Св. Кл. Охридски“. От приложената биография е видно, че докторантката има професионален опит по темата на дисертационния труд. От наличната документация става ясно, че г-жа **Ирена Илиева-Иванова** успешно е положила всички изпити по индивидуалния си учебен план, изпълнила е ангажиментите си по него, като е приключила обучението си с успешна вътрешна защита, поради което е насочена към публична защита.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от 5 глави включващ 179 страници основен текст, 24 източника на български език, 15 източника на чужди езици, 10 интернет адреса, и 3 публикации на автора, приложения. На практика този труд е посветен на актуален и недостатъчно разработен проблем за развитието на телекомуникациите в селските райони и пътя на внедряване на иновациите в тях. В увода е представено значението на проблема за развитието на сектора. Достатъчно фокусирано са разработени целта, тезата и задачите. Актуалността на изследваната проблематика произтича от все по засилващата се необходимост от въвеждане на дигитализиране, както на бита така и на производствените процеси в редица сфери на икономиката развиващи се на територията на руралните райони. На базата на така предложения подход приемам, че по отношение на обем и съдържание трудът отговаря на изискванията за ОНС „доктор“, има своя иновативен подход и задоволителна целенасоченост.

Относно оценката на актуалността на темата, целта, задачите, обекта, предмета и основната теза можем да констатираме, че е налице системна обвързаност между обекта, предмета и целта на изследването. Така предложената философия на изследването е закономерна и задава устойчив характер на разрешаването на поставените задачи.

Основната стратегическа цел на научната разработка е да се анализира текущото социално и икономическо състояние на руралните райони, да се посочат начините за преодоляване на преобладаващите на този етап негативните тенденции. Също така да се потвърди нуждата от технологии, като фактор за стабилизирането им в дългосрочен план и осигуряване на високо качество на човешкия капитал, включващ хората с тяхното здравословно състояние, образование, квалификация, способности и умения. Научната разработка доказва основната теза, а именно, че телекомуникациите допринасят в значителна степен за икономическият растеж на руралните райони и биха имали определяща роля за бъдещият им прогрес. Въпросът е доколко това е реалистичен подход при условие, че в България се забелязва, относително изоставане в това направление.

Важно значение за настоящия труд е виждането на авторката за настъпващата социално-икономическа промяна в териториален мащаб и тя несъмнено, ще наложи промяната на много стереотипи и нов подход към решаването на проблемите на селските райони. Приемам много от аргументите на докторант **Ирена Митева Илиева-Иванова**, други бих дискутирал по една или друг причина, но трябва да уважим положението труд за завършеност на труда са постигнати поставените цел, задачи и ограничения, което ми дава достатъчно основание да оценя положително настоящата разработка. Бележките ми са основно от методологическо естество, което трудно представя приносния характер на работата. В значителна степен може първа и втора глава да бъдат обединени, трета глава да обоснове аналитичната и оценъчна аргументираност на състоянието на руралните райони. В тази част можем да изведем дефицит от чисто географски и картографски характер, с опит на базата на научния подход освен другите технически оценки да се изведат констатации за демографските проблеми, населените места и селищата, инфраструктура, интелигентни технологии и ВиК мрежа. Тук е мястото да кажем, че работата трябваше да търси повече прецизност, най-вече по направление на опита за анализ чрез метода на паспортизиране на руралните райони. В този контекста със сигурност в работата щяха да изпъкнат съответните и достойнства.

В настоящият труд можем да констатираме, че изследванията, направени в в определени насоки за подобряване на средата за прилагане на телекомуникациите в селските райони, въпросът е досега какво е правено в тази посока. Интерпретацията на докторант Илиева-Иванова е акцентирала направо върху интелигентните системи, а функциониращия модел не е представен целенасочено, което е видно от основните виждания застъпени в отделните параграфи на труда.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Проведеното комплексно проучване и изследователска извежда възможностите пред телекомуникациите върху развитието на руралните райони и затвърди тяхното определящо значение за последващото им развитие. В общи линии са генерирани нови знания, от настоящите данни използвайки мултидисциплинарен подход, извлечен от история, география, социология, статистика, телекомуникации, дигитализация, за да извлече това, което е вече известно за състоянието на руралните райони. Предложената структура има своите особености и целенасоченост, но и необходимост от повече прецизност и аргументираност поради усещането на научното изследване за определена разпильност. Оценени са икономическите, социални и екологични фактори, които могат да оказват влияние върху развитието на селските райони. Подобаващо място са намерили решенията, свързани с разпределението и организацията на използването на наличните ресурси, с които се постигат подобряване на живота в руралните райони, както и факторите, които са свързани с вземане на решения за прилагане на политиките на телекомуникациите в селските райони. Необходимо е и по-отчетливо открояване на

позициите на докторанта по съвременните дискуссионни мнения и становища на наши и чуждестранни автори по законодателните изисквания за постигане на по-високо ниво на ролята на телекомуникациите в селските райони. От изложеното дотук може да се обобщи, че за целите на анализа е използвана подходяща методология и стандартни обработващи програми, които сполучливо са приложени за определяне на равнищата на изследването, методическата последователност, както и средата за функциониране на земеделските стопанства. Този подход е послужил и при установяване на нагласите на експертите и земеделските стопани при избора на екологични дейности в т.ч. и над ниво кръстосано съответствие. Можем да приемем, че на добро ниво са изведени процесите на дигитализацията на дейностите в руралните райони и тяхното въздействие върху бита и бизнес средата. Представеният опит за извеждане на икономическия и социален потенциал на руралните общини в България можеше да бъде по-задълбочен. Приемливи са посочените доказателства и аргументи, които открояват функциониране на IoT платформата ANGIE, предназначена за дигитализация на агро бизнеса в България.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

Представеният от докторантката дисертационен труд има завършен характер, който в значителна степен обогатява съществуващата теория и практика. Методиката на изследването е обоснована и организирана, което спомага за получаване на планираните резултати. Приемам, както е споменала докторант **Ирена Митева Илиева-Иванова**, че избраната тема е обществено значима и постява неразглеждани до този момент теми в географските научни среди и съдейства за нейното научно популяризиране, като би съдействала за ускоряване на процесите по дигитализация в руралните райони на България. Можем частично да приемем, че нейната значимост ще се увеличава с напредване развитието на комуникационната инфраструктурата на територията на България и налагането на специализираните софтуерни системи за отдалечено управление на процесите при предоставянето на публични и персонални услуги на населението. Силна заявка, която несъмнено е по желателна, но трябва да бъде и обоснована убедително. Формулираните приноси, идентифицирани от авторката на дисертацията отразяват концептуално вижданията за значимостта на направените изследвания и постиженията в дисертационния труд. Изследването и постигнатите резултати са лично дело на автора.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантката е публикувала основни резултати от направеното изследване по темата на дисертационния си труд в три самостоятелна публикация и една в съавторство. Видно е, че публикациите са неразделна част от изследователската работа на докторанта, в контекста на дисертационния труд. Представените от докторантката публикации отговарят на необходимия брой публикации при защита на дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, като отразяват постиженията на дисертационния труд, представителни са, имат научна редакция.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът на дисертационния труд коректно представя съдържанието, структурата, основни резултати и приноси на дисертационния труд. Представеното съдържание показва коректно разработените в дисертацията тези, които са илюстрирани с графичните решения на авторката. Авторефератът улеснява четенето и лесното

възприемане на съдържанието на дисертационния труд. Идентифицирани са трите приноси в дисертационния труд, които приемам, но с уговорката, че втория и третия принос може да бъде разделен и така приносите да се увеличат с още два. В заключение автореферата и неговото съдържание кореспондира с основния труд, като представя в синтезиран вид изследвания проблем.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси.

Дисертационният труд е разработен цялостно и представлява самостоятелно завършено изследване и нямам сериозни критични бележки. Въпреки това, могат да се предложат препоръки за бъдещата работа на докторант Ирена Митева Илиева-Иванова, които са свързани с повече постоянство и научна целенасоченост и допирни точки в областта на телекомуникациите спрямо регионалното развитие и устойчивото развитие на селските райони. Препоръките са повече в структурно и методологическо ниво, но те не накърняват достойнствата на труда. Позволявам си, да Ви задам следния въпрос:

На кои конкретни мерки следва да се заложи за ускорено обучение, свързано с повишаване знанията за внедряване на телекомуникациите при развитието на селските райони в България?

Като цяло мога да споделям положителната нагласа към труда. В него се съдържат ценни наблюдения и емпирични анализи, които предлагат по-различен подход към изследванията в регионалното развитие и особено за селските райони. Поради тези причини, дисертационният труд може да бъде издаден, след известна редакция и по-внимателно реструктуриран. Той със сигурност, ще даде един различен поглед върху развитието на селските райони и тенденциите във възможното им развитие.

8. Заключение

Дисертационния труд на тема „**Телекомуникациите като фактор за развитие на руралните райони в България**“ с автор **Ирена Илиева-Иванова** представлява самостоятелно и научно изследване, което допълва и има своя принос в развитието на руралните райони като задава определена дълбочина в разглежданата проблематика с необходимия авторски принос, което ми дава основания да го оценя положително.

В заключение приемам, че представеният дисертационен труд от **Ирена Илиева-Иванова** е с висока степен на завършеност със значителна интердисциплинарна насоченост, иновативност, получени научни резултати и практико-приложен характер. **Това, както и всичко посочено по-горе, ми дават основание да гласувам „за“ и да препоръчам на членовете на научното жури да гласуват „положително“ за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление 4.4 Науки за земята (Икономическа и социална география, регионално и локално развитие) на докторант Ирена Илиева-Иванова.**

Гр. София,
17.03.2022 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Камен Петров)

